

מבחר פירושים והארות על
טקסטים מתוך הספרות
הערבית הקלאסית – חלק ב

ניצה בינדר

מוחמד לא השתתף מעולם ב-חֶגְג, וגם לא לאחר שכבש את מֶכֶּה (בשנת 630). המסורת מנמקת זאת בכך, שעדיין היה מותר גם לעובדי אלילים להשתתף בו, ומטעם זה לא רצה הנביא לשתף עצמו בטקס זה. ורק משלא הצליח לתת לו צביון מוסלמי, קיבלו כפי שהוא.

ב-חֶגְג של שנת 9 להגירה ציווה מחמד להכריז, שמעתה ואילך אסור לעובדי אלילים להשתתף ב-חֶגְג.

ה-חֶגְג היחיד שעשה היה בשנת 10 להגירה (632 לספירה), וכיוון שהיה זה ה-חֶגְג שלפני מותו, הוא כונה חֶגְג הַוִּדְאָע (הוא נערך 3 חודשים לפני מותו). הידיעה על בואו משכה המונים, וכך זכו אנשי מֶכֶּה להכנסות רבות, אף על פי שחששו, שהאיסור על עבודת האלילים ימעיט מהן. ברבים מטקסי ה-חֶגְג הכניס מוחמד שינויים קלים, כדי להבדילם מהטקסים האליליים.

בהזדמנות זו נשא מחמד נאום, הנקרא חֻטְבַּת הַוִּדְאָע. בין נושאו של נאום זה: א. עיבור שנה: חודש העיבור, שהיה קיים עד אז, בוטל והוכרז ככפירה (אלה קבע את הלוח, ואין זה ראוי לאדם להתערב במעשי הבורא).

ב. מעמד האישה: הנשים הן כשבויות מלחמה. אין הן עומדות ברשות עצמן. אך הגבר חייב להתייחס אליהן יפה.

ג. המוסלמי הוא אח למוסלמי, ואין היתר לקחת ממנו. מה שהוא נותן, הוא נותן על פי רצונו.

לאחר ה-חֶגְג חזר מוחמד לַאֲלִמְיֶנֶה.

איסור הדמים והכספים (שורה 8):

כוונת הנביא היא, שגאולת דם וריבית אסורים עליהם עד יום מותם.

שִׁנֶּה (ש' 15): אורח חיים. הַשִּׁנֶּה – אורח חיי הנביא. היא כוללת ספרות דתית

על מנהגי מוחמד ועל חייו.

הַשִּׁנֶּה באסלאם פירושה לנהוג כמו הנביא וחבריו. היא כוללת 3 חלקים:

א. **قَوْلُهُ** – דברים שהנביא אמר.

ב. **فَعْلُهُ** – דברים שהנביא עשה.

ג. **سُكُونُهُ** – דברים שהנביא שתק בהקשר אליהם, ולא מחה על פועלם.

السُّنَّة נמסרת ב־חֲדִיִּיִּת (מקבילה לתורה שבעל פה ביהדות).
 سِيرَة: אורח חיים. זוהי ספרות לא דתית על תולדות חיי הנביא. זוהי מעין ביוגרפיה
 של מוחמד.

מוחמד מת ביוני, 632 לספירה.
 קטע זה הפך לאבטיפוס של ה־خُطْبَة.

سَيِّئَة (ש' 3): חטא (שורש שיא).
 حَرَامٌ عَلَيْكُمْ ... كَحَرَمَةِ ... (ש' 8): אסור למוסלמי לשפוך דם של מוסלמי עד יום הדין.
 وَلَا يَحِلُّ لِمَرِيٍّ (ש' 11): ולא יהיה חוקי. / אסור לגזול ממוסלמי.
 إِخْوَة (ש' 11): בניגוד לשבטיות.
 الْقُرْآن (ש' 15 – الْكِتَاب): מכונה الْعُرْوَة الْوُثْقَى.
 تَقِيٍّ (ש' 18): ירא שמים.

תופעות תחביריות:

ש' 3: (1) مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ (2) وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ – جملتان شرطيتان
 (שתי פסוקיות תנאי) עם שבירת התנאי באמצעות האות فَ.
 ש' 4: لَا إِلَهَ – لا النافية للجنس.
 لَا شَرِيكَ لَهُ – لا النافية للجنس.
 مُحَمَّدًا – נושא של أَنْ.
 ש' 5: عِبَادَ اللَّهِ – نداء בלי מילת קריאה. השם הקרוי הוא צירוף סמיכות,
 לכן הנסמך מופיע ביחסה שנייה.
 ש' 6: أَيُّهَا النَّاسُ – نداء באמצעות המילה أَيُّهَا, כיוון שהשם הקרוי מיודע
 ב־أَلِ التَّعْرِيف.
 اسْمَعُوا مِنِّي أُبَيِّنْ لَكُمْ – جملة شرطية בלי מילת תנאי (جَوَاب الْأَمْر).
 دِمَاؤُكُمْ وَأَمْوَالُكُمْ – נושא של إِنَّ.
 ש' 8: كَفَارًا – حال.
 ש' 14: يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ – جملة صفة.
 ش' 15: إِنْ أَخَذْتُمْ بِهِ لَمْ تَضِلُّوا بَعْدَهُ – جملة شرطية.
 ש' 17: رَبُّكُمْ – נושא של إِنَّ.
 أَبَاكُمْ – נושא של إِنَّ.
 آدَمَ – שם מחוסר־תנוּיִן (ראה עמ' 36-35).
 ש' 18: أَكْرَمَكُمْ – נושא של إِنَّ.

תרגום:

מנאום הפרידה

בין יתר נאומיו של מחמד – נאום 'חג' הפרידה, והוא:

השבח לאל. נבקש את עזרתו, את מחילתו ואת כפרתו. נבקש מחסה באללה משרירות לבנו (מיצר לבנו הרע) וממעשינו הרעים. מי שאללה ינחנו, אין לו מַתְעָה, ומי שאללה יתענו, אין לו מַחָה. הריני מעיד, שאין אלוהים זולת אללה ואין לו שותף, והריני מעיד, שמוחמד – עבדו ושליחו. אני מצווה עליכם, עובדי אללה, [לנהוג] ביראת שמים, ואני מזרז אתכם לציית לו. אני פותח עכשיו את נאומי בדברים טובים, ועתה לעצם העניין: אנשים, שַׁמְעוּ אותי ואסביר לכם, כי אינני יודע, אולי לא אפגוש אתכם אחרי שנתי זו במקום זה.

אנשים, דמיכם וכספיהם אסורים עליכם, עד אשר תפגשו את ריבונכם כאיסור יומכם זה בחודש זה בעיר זאת (בחודש ^{ذُو} الْحِجَّة, בעיר ^{مَكَّة}). הלא, האם מסרתי (הודעתי את שהוטל עליי להודיע)? אלוהיי, אתה העד! אנשים, הרי כל המאמינים אחים, ואסור לאיש שייקח את כסף אחיו, אלא אם ניתן לו ברצון.

הלא, האם מסרתי (הודעתי את שהוטל עליי להודיע)? אלוהיי, אתה העד! לא תשובו להיות אחרי (אחרי מותי) כופרים, אשר אחד מכם מכה את צווארי רעהו. כי אני השארתי לכם משהו, שאם תחזיקו בו, לא תתעו אחריו: ספר אללה (הקוראן) והסונה שלי.

הלא, האם מסרתי (הודעתי את שהוטל עליי להודיע)? אלוהיי, אתה העד! אנשים, אלוהיכם אחד, ואביכם אחד. כולם בני האדם הראשון, והאדם הראשון הוא מן העפר. המכובד ביותר ביניכם בעיני אללה הוא ירא השמים ביותר (הטוב שבכם). ואין לערבי יתרון על נוכרי, אלא ביראת שמים.

הלא, האם מסרתי (הודעתי את שהוטל עליי להודיע)? אלוהיי, אתה העד! אמרו: כן.

אמר: ימסור הנוכח לנעדר [את דברי בנאום הזה].